

De Hoge Raad

De Hoge Raad spreekt recht in drie rechtsgebieden: civiel recht, strafrecht en belastingrecht. In dit hoofdstuk lichten we per rechtsgebied enkele zaken uit waarin de Hoge Raad in 2025 uitspraak deed. In totaal deed de Hoge Raad in 2025 4.822 uitspraken. In het totaaloverzicht van zaakgegevens worden de jaarcijfers weergegeven met betrekking tot de instroom en uitstroom van zaken. De uitspraken waarin prejudiciële vragen werden gesteld aan of beantwoord door het Hof van Justitie van de Europese Unie komen daarna aan de orde. Vervolgens worden de uitspraken van de vierde kamer van de Hoge Raad en de ontvangen klachten en overige correspondentie toegelicht. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een overzicht van de samenstelling van de Hoge Raad op 31 december 2025 en de mutaties in de Hoge Raad in 2025.

Civiel recht

De civiele kamer van de Hoge Raad heeft in 2025 276 uitspraken gedaan. In 180 uitspraken is het beroep in cassatie verworpen (waarvan 104 met toepassing van artikel 81RO). 77 uitspraken leidden tot vernietiging. Verder is in 11 prejudiciële vragen is uitspraak gedaan.

Totaaloverzicht sector civiel recht

Sector civiel recht	Realisatie 2024	Planning 2025	Realisatie 2025
instroom	347	350	319
uitstroom totaal	352	350	294
uitstroom uitspraken	335	--	276
uitstroom overig	17	--	18
conclusies	344	350	284

eindwerkvoorraad	309	--	335
gem. doorlooptijd totaal	372	--	363

De Hoge Raad beantwoordde in het kader van de rechtsvorming en de rechtseenheid in 2025 verschillende prejudiciële vragen van rechtbanken en gerechtshoven. Deze vragen hadden betrekking op de kwalificatie van een overeenkomst als arbeidsovereenkomst ([ECLI:NL:HR:2025:319](#)), op ongelijke behandeling van mannen en vrouwen bij samenloop van zwangerschaps- en bevallingsverlof met 'overige dagen' ([ECLI:NL:HR:2025:320](#)), op verzoeken tot inzage in dossiers van vaak lang geleden afgeronde familie- en jeugdprocedures ([ECLI:NL:HR:2025:723](#)), op de procedure voor vaststelling van kosten van levensonderhoud voor jongmeerderjarigen ([ECLI:NL:HR:2025:724](#)), op de oneerlijkheid van een proceskostenbeding ([ECLI:NL:HR:2025:820](#)), op erfrecht en meerderjarigenbewind ([ECLI:NL:HR:2025:758](#)), op de positie van kinderen bij ontruiming van een huurwoning ([ECLI:NL:HR:2025:1799](#)), op de rechtspositie van een bestuurder van een Curaçaose vennootschap met het oog op aansprakelijkheid voor belastingschulden ([ECLI:NL:HR:2025:1657](#)) en op de rol van de rechter bij plaatsing van een minderjarige in een pleeggezin ([ECLI:NL:HR:2025:1948](#)).

Een van deze uitspraken gaat over de vraag of volwassen geworden kinderen inzage kunnen krijgen in de dossiers van de familie- en jeugdprocedures over hen uit het verleden ([ECLI:NL:HR:2025:723](#)). Daarop heeft de Hoge Raad geantwoord dat artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens meebrengt dat de Staat moet voorzien in een procedure waarmee iemand ten aanzien van wie in het verleden kinderbeschermingsmaatregelen zijn getroffen toegang kan krijgen tot relevante informatie om zijn kindertijd en vroege ontwikkeling te kennen en te begrijpen. Er zijn nu weliswaar wettelijke mogelijkheden om bepaalde informatie (zoals uitspraken in afgesloten procedures) ter verkrijgen, maar dat betekent niet dat iemand steeds alle relevante informatie kan krijgen. Het is aan de wetgever om keuzes te maken over de inrichting van een effectieve en toegankelijke procedure daarvoor.

De positie van kinderen is verder aan de orde gekomen bij de beantwoording van vragen over ontruiming van woningen waarin (ook) kinderen wonen. Daarover heeft de Hoge Raad overwogen dat de rechter op grond van art. 3 lid 1 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind rekening moet houden met de belangen van het kind. De rechter moet dan ook onderzoeken of de gevorderde ontruiming ook kinderen zal treffen en wat in de gegeven omstandigheden in hun belang is.

Soms gaven aan de Hoge Raad gestelde prejudiciële vragen aanleiding voor een dialoog met het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU). Zo stelde de Hoge Raad ter beantwoording van aan hem gestelde prejudiciële vragen op zijn beurt prejudiciële vragen aan het HvJEU ([ECLI:NL:HR:2025:1081](#) inzake het proceskostenbeding en [ECLI:NL:HR:2025:945](#) inzake toepasselijk recht op kartelschadevorderingen. En soms leidde de beantwoording van prejudiciële vragen door het Hof van Justitie tot beantwoording van prejudiciële vragen die een rechtbank aan de Hoge Raad had gesteld ([ECLI:NL:HR:2025:1008](#) inzake de mogelijkheid om achteraf te betalen in een webwinkel).

Opmerkelijk was in 2025 dat een flink aantal uitspraken van de civiele kamer zaken betrof die samenhangen met het strafrecht of het strafproces. Het ging daarbij onder meer over een schadevergoedingsvordering ter zake van hetzelfde feitencomplex als waarover een strafzaak loopt ([ECLI:NL:HR:2025:796](#)), over kwesties van tenuitvoerlegging in Nederland van een in een ander land opgelegde straf ([ECLI:NL:HR:2025:88](#) en [89](#)), over toepasselijkheid van civielrechtelijke bepalingen over bedrog en dwaling in relatie tot een strafrechtelijke transactie ([ECLI:NL:HR:2025:898](#)), over het recht op een mondelinge behandeling in hoger beroep na afwijzing van een vordering van een benadeelde partij in het strafproces ([ECLI:NL:HR:2025:1153](#)) en over uitleveringsrecht ([ECLI:NL:HR:2025:166](#), [592](#), [664](#) en [1950](#)). Tegelijkertijd valt waar te nemen dat de strafkamer steeds vaker civielrechtelijke vragen beantwoordt, soms met ook leden van de civiele kamer in de zetel en soms na een conclusie van een advocaat-generaal die is verbonden aan het civiele parket. Het ging daarbij in 2025 bijvoorbeeld om de vraag of iemand die niet bij bewustzijn is aanspraak heeft op smartengeld ([ECLI:NL:HR:2025:1055](#) resp. [ECLI:NL:PHR:2025:483](#)).

Voorts heeft de Hoge Raad in 2025 voor het eerst uitspraken gedaan in zaken over de Wet Afwikkeling Massaschade in Collectieve Acties (WAMCA) ([ECLI:NL:HR:2025:321](#) en [ECLI:NL:HR:2025:388](#)).

Uitspraken die aandacht trokken in de media waren onder meer de uitspraak over (niet) kosteloze anticonceptie voor vrouwen ouder dan 18 jaar ([ECLI:NL:HR:2025:321](#)) en over de uitvoer van F-35 onderdelen naar Israël ([ECLI:NL:HR:2025:1435](#)).

In het kader van de rechtsvormende taak zijn ook van belang de zaken waarin cassatie in het belang der wet was gevorderd. Een vordering tot cassatie in het belang der wet heeft betrekking op een uitspraak die onherroepelijk is geworden, en wordt ingesteld door de procureur-generaal bij de Hoge Raad. De uitkomst van een vordering tot cassatie in het belang der wet brengt geen nadeel toe aan de rechten van de partijen in de zaak, maar is wel van belang voor het recht. In 2025 werden met een vordering tot cassatie in het belang der wet onder meer vragen aan de Hoge Raad voorgelegd over wraking van een lid van een tuchtcollege ([ECLI:NL:HR:2025:87](#)), over het begrip 'belanghebbende' bij aanvulling van een register van de burgerlijke stand ([ECLI:NL:HR:2025:766](#)) en over procesrecht en erfrecht ([ECLI:NL:HR:2025:511](#)).

De Hoge Raad is ook hoogste rechter in zaken die afkomstig zijn uit het Caribische deel van het Koninkrijk der Nederlanden. Dat betekent dat een beroep in cassatie tegen uitspraken van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba aan de Hoge Raad kan worden voorgelegd. Meestal komt het toe te passen recht overeen met het recht in het Europese deel van het Koninkrijk, maar dat is niet in alle gevallen zo. Ook het procesrecht is niet in alle opzichten gelijk. Daarnaast moet de Hoge Raad bij de uitleg en toepassing van rechtsregels rekening houden met de mogelijkheid dat maatschappelijke opvattingen in het Caribische deel van het Koninkrijk kunnen afwijken van de opvattingen in het land Nederland. In 2025 deed de civiele kamer onder meer uitspraak over het ontbreken van een regeling voor toelating van civiele advocaten uit het Caribisch deel van het Koninkrijk tot advocaat bij de Hoge Raad ([ECLI:NL:HR:2025:518](#)).

Strafrecht

De strafkamer van de Hoge Raad heeft in 2025 3.355 uitspraken gedaan. In 2.404 van die gevallen is het beroep in cassatie niet-ontvankelijk verklaard. De meest voorkomende gronden daarvoor zijn dat geen bezwaren tegen de bestreden uitspraak zijn aangevoerd (1.218) of dat

de klachten klaarblijkelijk niet tot cassatie kunnen leiden (1.114). Van de 2.137 zaken waarin cassatiemiddelen zijn ingediend, leidden er 502 (23%) tot vernietiging. In het merendeel van de zaken waarin de bestreden uitspraak is vernietigd, was dat uitsluitend vanwege een overschrijding van de redelijke termijn en heeft de Hoge Raad de zaak zelf afgedaan. In 200 zaken (ruim 9%) waarin cassatiemiddelen zijn ingediend is de zaak voor een nieuwe behandeling terug- of verwezen.

Totaaloverzicht sector strafrecht

Sector strafrecht	Realisatie 2024	Planning 2025	Realisatie 2025
instroom	3.618	3.100	3.240
waarvan met middelen	2.125	1.798	1.717
uitstroom totaal	3.377	3.100	3.533
uitstroom uitspraken	3.235	2.950	3.355
uitstroom overig	142	150	178
conclusies	916	900	974
eindwerkvoorraad	2.720	2.200	2.427
gem. doorlooptijd totaal	259	--	282

Hieronder worden enige zaken uitgelicht waarin in het verslagjaar uitspraak werd gedaan.

Demonstratierecht

Het demonstratierecht en de mogelijkheden om daarop strafrechtelijk in te grijpen staan volop in de belangstelling. In september 2025 wees de Hoge Raad een reeks arresten waarin het ging om demonstraties in de hal van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

([ECLI:NL:HR:2025:1313](#)), in een bankkantoor ([ECLI:NL:HR:2025:1438](#)) en in de Tweede Kamer ([ECLI:NL:HR:2025:1436](#)). De demonstranten waren veroordeeld voor respectievelijk lokaal- en huisvredebreuk en het verstoren van een vergadering van de Tweede Kamer. Omdat de strafbare feiten begaan werden tijdens een demonstratie was in cassatie de vraag aan de orde of de manier waarop strafrechtelijk was opgetreden – dat wil zeggen: de aanhouding, de vervolging en de strafoplegging – verenigbaar was met de vrijheid van vergadering zoals gewaarborgd door artikel 11 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. De Hoge Raad zette in deze arresten een aantal piketpalen uit hoe de rechter in feitelijke instantie moet wegen of het strafrechtelijk optreden, gelet op het recht op vrijheid van vreedzame vergadering in een democratische samenleving, noodzakelijk is. Ook als een demonstratie gepaard gaat met het plegen van een strafbaar feit, zoals geen gevolg geven aan een vordering van de politie om te vertrekken, hoeft strafrechtelijke vervolging niet noodzakelijk te zijn. In de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens wordt benadrukt dat het optreden van de autoriteiten in verband met een strafbaar feit dat in een (verder vreedzame) demonstratie wordt begaan, proportioneel moet zijn en niet zo ingrijpend dat daarvan een afschrikkende werking uitgaat op anderen die van hun recht op vrijheid van meningsuiting en vreedzame vergadering gebruik willen maken. Bij de demonstraties in de hal van het ministerie, de Tweede Kamer en het bankkantoor hadden de demonstranten geweigerd de gebouwen te verlaten en waren zij vervolgens door de politie aangehouden en naar het politiebureau gebracht. Hoewel het hof had overwogen dat hiermee had kunnen worden volstaan, had het geoordeeld dat het verdere politieoptreden alsmede de vervolging en veroordeling van de demonstranten een toelaatbare beperking vormden op het recht op vrijheid van meningsuiting en vrijheid van vreedzame vergadering. Het ging immers om strafbare feiten. De Hoge Raad oordeelde dat het hof had moeten beoordelen of het strafrechtelijk optreden als geheel proportioneel was geweest, en zo dit niet het geval was, de demonstranten had moeten ontslaan van alle rechtsvervolging omdat een strafvervolging dan in strijd is met art. 10 en 11 van het EVRM. De arresten van het hof werden vernietigd en de behandeling van de zaken in hoger beroep moet worden voortgezet.

Verschoningsrecht van (verdachte) geheimhouders

In het jaarverslag van 2024 is aandacht besteed aan uitspraken van de Hoge Raad over de reikwijdte van het functioneel verschoningsrecht. Dit is het recht van bijvoorbeeld advocaten, artsen en notarissen om gegevens en informatie van iedereen die zich tot hen wendt geheim te houden, zodat hun cliënten niet hoeven te vrezen dat informatie ongewild naar buiten komt en bijvoorbeeld bij de opsporingsinstanties belandt. Het verschoningsrecht heeft ook betrekking op gegevens die elders zijn opgeslagen, bijvoorbeeld bij een aanbieder van een communicatiedienst. Politie en justitie moeten inbreuken op het verschoningsrecht zo veel mogelijk voorkomen. Dat dit niet eenvoudig is blijkt uit een aantal zaken waarin de Hoge Raad in 2025 uitspraak heeft gedaan en die van belang zijn voor de verdere rechtsontwikkeling op dit gebied. Als de verschoningsgerechtigde geheimhouder zelf verdacht wordt van het plegen van een strafbaar feit samen met zijn cliënt kan dit een zeer uitzonderlijke omstandigheid zijn op grond waarvan het verschoningsrecht moet wijken voor het belang van waarheidsvinding. Dan kan van het door de politie onderschepte berichtenverkeer van de verdachte geheimhouder door justitie kennis worden genomen. Dit geldt ook als het gaat om communicatie die verband houdt met “een normale advocaat-cliënt relatie”, als die informatie kan dienen om de waarheid aan het licht te brengen ([ECLI:NL:HR:2025:302](#)). Daarbij moet de rechtbank erop toezien dat de inbreuk die op het verschoningsrecht wordt gemaakt niet verder gaat dan strikt nodig is, zo oordeelde de Hoge Raad na een conclusie van advocaat-generaal Frielink in een geval van een verdachte notaris ([ECLI:NL:HR:2025:446](#)). Ook de belangen van andere cliënten dan de cliënt die betrokken is bij het strafbare feit waarvan de verschoningsgerechtigde wordt verdacht

moeten daarbij worden beschermd, zoals advocaat-generaal Van Wees ook concludeerde ([ECLI:NL:HR:2025:1788](#)). Bij grote hoeveelheden (digitale) stukken of gegevens moet onder de verantwoordelijkheid van de rechter-commissaris een filtering plaatsvinden van stukken of gegevens die wél en niet onder het verschoningsrecht kunnen vallen en kan de rechter-commissaris bevelen dat gegevens die onder het verschoningsrecht vallen worden vernietigd of digitaal ontoegankelijk worden gemaakt zodat deze geen rol kunnen spelen in het strafproces.

Verzoeken tot het horen van getuigen bij eindpleidooi: vertragingsstactiek?

Op 14 oktober 2025 deed de Hoge Raad uitspraak in drie zaken ([ECLI:NL:HR:2025:1519](#), [ECLI:NL:HR:2025:1555](#) en [ECLI:NL:HR:2025:1556](#)) waarin pas bij de inhoudelijke behandeling op de terechtzitting van het hof bij pleidooi (voorwaardelijk) werd verzocht tot het horen van belastende getuigen die nog niet eerder door de verdediging waren gehoord. Hoewel de rechter zo'n verzoek in beginsel moet toewijzen, ook als er geen onderbouwing wordt gegeven, wezen de betrokken hoven de verzoeken af omdat de verdediging het verzoek eerder had kunnen doen of omdat de verdediging ongemotiveerd terugkwam op het eerder ingenomen standpunt dat nader onderzoek niet nodig was. De late verzoeken waren volgens de hoven een onacceptabel gebruik van processuele middelen en schadelijk voor de kwaliteit en de effectiviteit van de strafrechtspleging. Het kan niet de bedoeling zijn dat zulke ontijdige verzoeken niet nader hoeven te worden gemotiveerd, aldus de hoven.

De advocaten-generaal Keulen, Van Kempen en Spronken gaven in hun conclusies aanzetten tot nuanceringen van de rechtsopvattingen van de hoven. De Hoge Raad oordeelde als volgt. Alleen als de verdediging in een eerdere fase uitdrukkelijk heeft afgezien van nader onderzoek, of als de verdediging op het moment dat de rechter vraagt of er nog onderzoekswensen zijn, er duidelijk op is gewezen dat het niet opgeven van wensen wordt opgevat als het niet hebben ervan, kan van de verdediging een nadere toelichting worden verlangd bij een alsnog op een laat moment gedaan verzoek om een belastende getuige te horen. De enkele omstandigheid dat de verdediging geen gebruik heeft gemaakt van een eerdere gelegenheid om wensen met betrekking tot de ondervraging van getuigen kenbaar te maken, kan de afwijzing van zo'n verzoek in een laat stadium niet dragen.

Invloed EU-recht: onderzoek aan smartphones

Op 18 maart 2025 ([ECLI:NL:HR:2025:409](#)) is de Hoge Raad ingegaan op de betekenis van uitspraken van het Hof van Justitie van de Europese Unie, in het bijzonder de zaak CG/Bezirkshauptmannschaf Landeck (HvJ EU 4 oktober 2024, zaak C-548/21, [ECLI:EU:C:2024:830](#)). Daarin gaat het om de eisen die gesteld worden aan onderzoek door politie en justitie aan elektronische gegevensdragers zoals smartphones. Naar aanleiding van de uitspraken van het Hof van Justitie heeft de Hoge Raad, na conclusie van advocaat-generaal Hartevelt, zijn eerdere rechtspraak bijgesteld en kort samengevat geoordeeld dat als de toegang tot bijvoorbeeld een smartphone het risico oplevert van een ernstige inmenging in de grondrechten van de gebruiker, voorafgaande toetsing door de rechter nodig is. Dat is niet het geval bij een beperkte inbreuk op de persoonlijke levenssfeer, maar daarvan is al geen sprake meer als op voorhand is te voorzien dat door het onderzoek aan de smartphone inzicht wordt verkregen in verkeers- en locatiegegevens, maar ook in andersoortige gegevens (zoals foto's, de browsergeschiedenis, de inhoud van via die smartphone uitgewisselde communicatie, en gevoelige gegevens).

Belastingrecht

In 2025 ontving de belastingkamer 1263 nieuwe zaken, aanzienlijk meer dan verwacht (1.000). Opvallend waren de hoge aantallen nieuwe zaken over inhouding van dividendbelasting, ingediend door buitenlandse beleggingsfondsen (235), en over belasting van personenauto's en motorrijwielen (BPM) (224).

Het overgrote deel van de ingekomen zaken betrof rijksbelastingen (928; 73,5%) en belastingen van lokale overheden (264; 21%; daarvan 167 of 63% WOZ-zaken). Een aantal zaken was afkomstig uit het Caribische deel van het Koninkrijk (11). De resterende instroom omvatte prejudiciële vragen (2), herzieningsverzoeken (14) en cassatieberoepen tegen uitspraken van de Centrale Raad van Beroep over premieheffing (44). Het grootste aandeel bij de rijksbelastingzaken had de dividendbelasting (235 zaken; 25% van de rijksbelastingzaken), direct gevolgd door de BPM met 224 zaken (24%). Daarna volgden de inkomstenbelasting (20%), de omzetbelasting, accijnzen en douanerechten (samen 8%) en de vennootschapsbelasting (4%). Ook in 2025 bleef de instroom van BPM- en WOZ-zaken dus hoog.

De uitstroom beliep 759 zaken. In 667 van deze zaken werd uitspraak gedaan (88%). De overige uitstroom (92) bestond uit intrekkingen en andere wijzen van afdoening. De uitstroom (759 zaken) was lager dan voorzien (950). De werkvoorraad steeg van 1.007 naar 1.509 zaken. De gemiddelde doorlooptijd steeg ten opzichte van 2024 met 107 dagen van 286 naar 393 dagen.

In belastingzaken is een conclusie door het parket facultatief. In 2025 concludeerden de vier fiscale advocaten-generaal (A-G) in 131 belastingzaken.

Totaaloverzicht sector belastingrecht

Sector belastingrecht	Realisatie 2024	Planning 2025	Realisatie 2025
instroom	1.058	1.000	1.263
uitstroom totaal	1.001	950	759
uitstroom uitspraken	677	825	667
uitstroom overig	324	125	92
conclusies	131	140	131

eindwerkvoorraad	1.005	900	1.509
gem. doorlooptijd totaal	286	--	393

Ter illustratie van het werk van de belastingsector in 2025 aan de rechtseenheid, de rechtsvorming en de rechtsbescherming worden hieronder enige thema's uitgelicht uit de zaken waarin in 2025 uitspraak is gedaan.

Proceskostenvergoeding en het gelijkheidsbeginsel

In 2025 deed de belastingkamer voor het eerst uitspraak in zaken over de in 2024 in werking getreden Wet herwaardering proceskosten WOZ en BPM. Die wet was bedoeld om een einde te maken aan overcompensatie van proceskosten in procedures over waardering van onroerende zaken en van geïmporteerde (gebruikte) auto's. De verlaging van de proceskostenvergoeding in die zaken tastte het verdienmodel aan van bureaus die grootschalig geautomatiseerd *no cure no pay* bezwaar- en beroepsprocedures voerden in WOZ- en BPM-zaken. Hun verdienmodel legde volgens de wetgever onredelijk beslag op proceskostenvergoedingen en rechterlijke capaciteit. De betrokken bureaus stelden in deze zaken dat die wet het discriminatieverbod schond omdat de proceskostenvergoeding in andere dan WOZ- en BPM-zaken niet was verlaagd. Volgens A-G Wattel ging het echter niet om gelijke gevallen: in WOZ- en BPM-zaken werd de markt beheerst door *no cure no pay* gemachtigden. Hun verdienmodel en de onwenselijke gevolgen ervan deden zich niet voor bij andere belastingen. De wet biedt de rechter bovendien ruimte om in reële ('bijzondere') gevallen de normale kostenvergoeding toe te kennen ([ECLI:NL:PHR:2024:1140](#)).

De Hoge Raad oordeelde dat de reikwijdte van de wet naar diens doel en strekking geacht moet worden beperkt te zijn tot bedrijfsmodellen gekenmerkt door (i) *no cure no pay*, (ii) het verplicht afstaan van proceskostenvergoedingen aan de gemachtigde, en (iii) zodanig procederen door de gemachtigde dat de vergoedingen de in redelijkheid gemaakte proceskosten ver overtreffen. WOZ- en BPM-zaken van gemachtigden zonder zo'n bedrijfsmodel zijn 'bijzondere' gevallen waarin de normale hoogte van de proceskostenvergoeding blijft gelden ([ECLI:NL:HR:2025:46](#)). In een BPM-zaak heeft de Hoge Raad daaraan toegevoegd dat als de belastingplichtige per ingevoerde auto een niet-symbolische instapvergoeding moet betalen (in dat geval € 750 exclusief omzetbelasting), geen sprake is van *no cure no pay* en de normale proceskostenvergoeding dus blijft gelden ([ECLI:NL:HR:2025:1382](#)).

Klassieke beroepen op het gelijkheidsbeginsel

De genoemde *no cure no pay* zaken zijn atypisch omdat niet de belastingplichtige, maar de gemachtigde zich gediscrimineerd achtte. Twee meer klassieke beroepen op het gelijkheidsbeginsel betroffen de waterzuiveringsheffing van tweepersoonshuishoudens en de aftrek van IVF-kosten door twee personen van gelijk geslacht.

In de eerste zaak achtte twee samenwoners zich gediscrimineerd doordat alle meerpersoonshuishoudens, ongeacht hun omvang, in de waterzuiveringsheffing worden aangeslagen voor 3 vervuilingseenheden (v.e.^[1]) en 1-persoonshuishoudens worden aangeslagen voor 1 v.e. Tweepersoonshuishoudens worden daardoor structureel benadeeld

ten opzichte van één en driepersoonshuishoudens en nog meer ten opzichte van huishoudens van meer dan drie personen, die structureel bevoordeeld worden.

A-G Wattel constateerde dat tweepersoonshuishoudens inderdaad structureel benadeeld worden; hij zag daarvoor geen overtuigende rechtvaardiging omdat de waterschappen toegang hebben tot de bevolkingsadministratie, maar omdat het om een formele wet ging (de Waterschapswet) en om slechts € 58 nadeel per jaar per tweepersoonshuishouden, zag hij geen 'victim' van discriminatie zoals bedoeld in art. 14 EVRM ([ECLI:NL:PHR:2024:1235](#)).

De Hoge Raad achtte de keuze van de wetgever om alleen van één- en driepersoonshuishoudens uit te gaan niet evident onredelijk, gegeven diens ruime beoordelingsmarge, diens doel van eenvoudige uitvoerbaarheid en het geringe financiële belang. Dat waterschappen de bevolkingsadministratie kunnen inzien, maakt dat niet anders, omdat heffingsdifferentiatie naar omvang van huishoudens de heffing compliceert doordat zij vaker tijdevenredig moet worden herzien bij tussentijdse wijziging van die omvang ([ECLI:NL:HR:2025:416](#)).

In de IVF-zaak hadden twee personen van gelijk geslacht met een kinderwens deelgenomen aan een eiceldonatie- en draagmoederschapsprogramma met als resultaat een dochter van één van hen, geadopteerd door de partner. De belanghebbende wilde aftrek van de IVF-kosten ad \$ 38.077 als specifieke zorgkosten. De inspecteur weigerde omdat de kosten niet waren gemaakt wegens ziekte of invaliditeit van de belanghebbende of de partner, zoals de wet eist. De belanghebbende achtte die eis discriminerend omdat IVF-behandeling bij heterostellen wél aftrekbaar is als twaalf maanden onbeschermd geslachtsgemeenschap niet resulteert in zwangerschap, ook al is geen ziekte vastgesteld.

In navolging van A-G Wattel ([ECLI:NL:PHR:2023:632](#)) achtte de Hoge Raad het onderscheid tussen zieke en gezonde personen niet in strijd met het discriminatieverbod. Op basis van de stand van de medische wetenschap zijn stellen van gelijk en van verschillend geslacht op dit punt niet vergelijkbaar omdat bij stellen van gelijk geslacht het duurzaam uitblijven van zwangerschap niet duidt op verminderde vruchtbaarheid, maar bij stellen van verschillend geslacht wel. Het criterium 'ziekte of invaliditeit' strookt met het gerechtvaardigde doel van de wetgever om aftrek alleen te verlenen bij ziekte of invaliditeit. Vergelijkbaarheid zou wel bestaan als bij (een van) de partners van het stel van gelijk geslacht verminderde vruchtbaarheid zou zijn vastgesteld ([ECLI:NL:HR:2025:184](#)).

Ongewenst gebruik, oneigenlijk gebruik en misbruik

De zaak [ECLI:NL:HR:2025:1732](#) betref een kwestie die de vastgoedwereld bezighoudt: de omzetbelastingheffing bij de overdracht door een projectontwikkelaar van diens vastgoedproject aan een belegger kort na de oplevering en nadat de projectontwikkelaar het vastgoed al is gaan verhuren. Is het verhuurde een 'algemeenheid van goederen' (een onderneming), dan is de levering ervan niet belast met omzetbelasting (art. 37d Wet OB, dat art. 19 van de BTW-Richtlijn van de EU omzet in nationaal recht). Deze regel vergemakkelijkt de overdracht van ondernemingen. Projectontwikkelaars en vastgoedbeleggers doen er hun voordeel mee: de kopende vastgoedbelegger heeft belang bij BTW-vrije levering omdat woningverhuur is vrijgesteld van BTW en de aankoop-BTW dan niet teruggevraagd kan worden. Valt de levering onder art. 37d, dan is hij ook geen overdrachtsbelasting verschuldigd.

De Inspecteur weigerde toepassing van art. 37d omdat volgens hem geen algemeenheid van goederen was overgedragen; de projectontwikkelaar droeg immers niet zijn ontwikkelingsbedrijf over, maar alleen een appartementencomplex, dat hij bovendien alleen maar had verhuurd om de verkoop onder art. 37d te laten vallen.

A-G Ettema achtte het standpunt van de Inspecteur onjuist: de onderhavige vastgoedverhuur is een zelfstandige economische activiteit en de overdracht ervan is daarom wel degelijk een overgang van een algemeenheid van goederen als de koper de verhuur voortzet.

De Hoge Raad twijfelde echter over de toepasselijkheid van art. 19 BTW-Richtlijn omdat een vastgoedkoper die vrijgesteld verhuurt de hem bij aankoop in rekening gebrachte BTW hoe dan ook niet kan terugvragen, zodat art. 19 irrelevant lijkt. Wel pakt eventuele herziening van BTW anders uit naar gelang art. 19 BTW-richtlijn wel of niet van toepassing is. De Hoge Raad heeft daarom het Hof van Justitie van de Europese Unie prejudiciële vragen gesteld over de toepasselijkheid van art. 19 BTW-Richtlijn en over de relevantie van het feit dat het vastgoed alleen maar werd verhuurd om beroep te kunnen doen op de vrijstelling. Het EU-Hof heeft nog geen uitspraak gedaan.

In de zaken [ECLI:NL:HR:2025:1327](#) en [ECLI:NL:HR:2025:1328](#) faalde een poging tot oneigenlijk gebruik van de 'jubelton' (de inmiddels afgeschafte vrijstelling ad (ruim) een ton voor schenkingen voor de financiering van een eigen woning). Die vrijstelling kon meermalen worden toegepast, maar slechts één keer tussen dezelfde schenker en begiftigde. Door 'kruislings' te schenken (over en weer aan elkaars kind), wilden twee ouderparen de jubelton twee keer belastingvrij geven; één keer rechtstreeks aan het eigen kind, en één keer over en weer aan het kind van het andere paar. A-G Koopman concludeerde dat civielrechtelijke kwalificatie van de afspraken tussen de ouderparen meestal al tot de conclusie noopt dat in zo'n geval in wezen aan het eigen kind wordt geschonken; als dat anders is, kan de vrijstelling toch geweigerd worden wegens wetsontduiking als het doorslaggevende motief voor het kruislings schenken het bevoordelen van het eigen kind is ([ECLI:NL:PHR:2024:1056](#)). De Hoge Raad oordeelde dat inderdaad in beginsel het civiele recht beslissend is voor de vragen of het om een schenking gaat en wie de schenker is, en dat als civielrechtelijk geen gift van de ouder aan het eigen kind kan worden vastgesteld, het inderdaad mogelijk is om wegens wetsontduiking toch uit te gaan van schenking aan het eigen kind, nl. als de kruislingse schenkingen zodanig op elkaar zijn afgestemd dat zij als samenstel moeten worden gezien. Behoudens tegenbewijs in dat elk geval zo als de geschonken bedragen (nagenoeg) geheel overeenstemmen en de schenkingen gelijktijdig of kort na elkaar plaatsvinden.

2025 was ook het jaar van nieuwe cassatieronden in enige geruchtmakende zaken over renteaftrekconstructies van *private equity* fondsen en internationale concerns die eigen vermogen omzetten in leningen om Nederlandse winst te eroderen door aftrek van rente betaald aan een gelieerde debiteur in een *tax haven* (winstdrainage). In de zaak [ECLI:NL:HR:2025:1250](#) oordeelde de Hoge Raad conform de conclusie van A-G Wattel ([ECLI:NL:PHR:2024:85](#)) dat ook als niet voldaan is aan de criteria van het tegen winstdrainage gerichte art. 10a Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (omdat het voor de overname van een Nederlandse *target* beschikbare eigen vermogen niet onzakelijk is omgeleid en omgezet binnen de concernstructuur bedoeld in art. 10a Vpb) renteaftrek toch geweigerd kan worden als zich buiten die art. 10a-structuur gekunsteldheden voordoen die de vennootschapsbelasting als geheel frustreren. Dat is het geval als door het bij elkaar brengen van de winst van de *target* en gekunsteld gecreëerde rentelasten de heffing willekeurig en voortdurend wordt verijdeld met voor de overname onnodige rechtshandelingen die enkel zijn terug te voeren op het doorslaggevende fiscale motief. Het 'spilfunctie'-arrest ([ECLI:NL:HR:2023:330](#)) staat niet aan aftrekweigering in de weg als de gelieerde buitenlandse debiteur geen financiële spilfunctie in een concern vervult, maar slechts een doorgeefluik van gelieerd vermogen is. In de zaak [ECLI:NL:HR:2025:1960](#) bevestigde de Hoge Raad dat het feit dat niet is gehandeld in strijd met doel en strekking van art. 10a Vpb niet meebrengt dat *fraus legis* is uitgesloten, en oordeelde hij conform de conclusie van A-G Wattel ([ECLI:NL:PHR:2024:182](#)) dat (i) als de gelieerde lening onzakelijk is en de rente daarom al vergaand neerwaarts gecorrigeerd moet worden, aftrek van die veel lagere rente in beginsel geen wetsontduiking meer is en dat (ii) zich geen winstdrainage voordoet voor zover de gelieerde lening bestaande, onverdachte, schulden van gelieerde vennootschappen aflost.

Elektronische communicatie

De zaak [ECLI:NL:HR:2025:1728](#) betrof het verzet van een belastingplichtige tegen de niet-ontvankelijkverklaring wegens termijnoverschrijding van zijn beroep tegen afwijzing van zijn bezwaar tegen naheffing van parkeerbelasting. Die afwijzing was volgens hem niet correct aan hem bekendgemaakt omdat zij alleen per e-mail was verstuurd. Volgens de Rechtbank had hij de gemeente echter door vermelding van zijn e-mailadres op het digitale bezwaarformulier kenbaar gemaakt per e-mail bereikbaar te zijn en had hij niet aannemelijk gemaakt dat hij de mail met de uitspraak op zijn bezwaar niet had ontvangen. In navolging van A-G Pauwels ([ECLI:NL:PHR:2025:277](#)), die er op wees dat art. 2:8 Awb na de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer vanaf 2026 eist dat de geadresseerde het bestuursorgaan 'uitdrukkelijk' kenbaar maakt dat hij elektronisch bereikbaar is, oordeelde de Hoge Raad dat de belanghebbende niet geacht kon worden kenbaar te hebben gemaakt elektronisch bereikbaar te zijn. De vermelding van zijn e-mailadres op het bezwaarformulier is daarvoor onvoldoende, nu dat formulier niet kon worden ingediend zonder opgave van een e-mailadres en niet vermeldde dat de indiener door invulling van een e-mailadres ermee instemde dat het bestuursorgaan bezwaarcorrespondentie naar dat e-mailadres stuurt. De uitspraak op bezwaar was dus niet correct bekendgemaakt. De beroepstermijn begon daarom pas te lopen nadat de belanghebbende een afschrift ervan onder ogen kreeg.

[1] Eén v.e. vertegenwoordigt 54,8 kg zuurstof die nodig is voor de zuivering van het gemiddeld door één persoon in één jaar geproduceerde afvalwater.

Overzicht zaakgegevens

Totaaloverzicht zaakgegevens 2025

Sector civiel recht	Realisatie 2024	Planning 2025	Realisatie 2025
instroom	347	350	319
uitstroom totaal	352	350	294
uitstroom uitspraken	335	--	276
uitstroom overig ¹	17	--	18
conclusies	344	350	284

eindwerkvoorraad	309	--	335
gem. doorlooptijd totaal ²	372	--	363

Sector strafrecht	Realisatie 2024	Planning 2025	Realisatie 2025
instroom	3.618	3.100	3.240
waarvan met middelen	2.125	1.798	1.717
uitstroom totaal	3.377	3.100	3.533
uitstroom uitspraken	3.235	2.950	3.355
uitstroom overig ³	142	150	178
conclusies	916	900	974
eindwerkvoorraad	2.720	2.200	2.427
gem. doorlooptijd totaal ⁴	259	--	282

Sector belastingrecht	Realisatie 2024	Planning 2025	Realisatie 2025
--------------------------	-----------------	---------------	-----------------

instroom	1.058	1.000	1.263
uitstroom totaal	1.001	950	759
uitstroom uitspraken	677	825	667
uitstroom overig ⁵	324	125	92
conclusies	131	140	131
eindwerkvoorraad	1.005	900	1.509
gem. doorlooptijd totaal ⁶	286	--	393

¹ Dit betreft zaken waarin het beroep in cassatie is ingetrokken of geroyeerd, en zaken waarin de behandeling van het beroep in cassatie is geschorst.

² De gemiddelde doorlooptijd is inclusief de doorlooptijd van zaken die bij het Hof van Justitie van de Europese Unie aanhangig zijn geweest. De doorlooptijd wordt berekend vanaf de datum van binnenkomst van de cassatiedagvaarding of het verzoekschrift tot cassatie tot aan de uitstroom van de zaak.

³ De uitstroom overig omvat zaken waarin het beroep in cassatie is ingetrokken en zaken die administratief zijn afgedaan door de griffier.

⁴ De gemiddelde doorlooptijd is inclusief de doorlooptijd van de ACAS-commissie voor het uitbrengen van een advies betreffende het instellen van een nader onderzoek in herzieningszaken ten voordele. De gemiddelde doorlooptijd wordt berekend vanaf het moment van binnenkomst van het dossier bij de Hoge Raad tot aan de uitstroom van de zaak.

⁵ De uitstroom overig omvat zaken waarin het beroep in cassatie is ingetrokken of geroyeerd, zaken die administratief zijn afgedaan door de griffier, zaken waarin de behandeling van het beroep in cassatie is geschorst en zaken die zijn uitgestroomd op verzet.

⁶ De gemiddelde doorlooptijd is inclusief de doorlooptijd van zaken die bij het Hof van Justitie van de Europese Unie aanhangig zijn geweest, zaken waarin het cassatieberoep is ingetrokken of geroyeerd of afgedaan door de griffier, zaken waarin de behandeling van beroep in cassatie is geschorst en zaken die zijn uitgestroomd op verzet. De doorlooptijd wordt berekend vanaf de datum van binnenkomst van het beroepschrift in cassatie tot aan een van deze uitstroomdata.

Sector civiel recht

	2023	2024	2025
instroom	334	347	319
vorderingszaken	214	214	185
verzoekzaken	111	118	127
prejudiciële vragen ⁷	9	15	7
conclusies	343	344	284
conclusies	343	342	284
standpunten 80a RO	--	2	--
uitstroom uitspraken⁸	399	335	276
vorderingszaken	239	239	216
verzoekzaken	144	111	89
verzoekschriften	9	--	--
prejudiciële vragen	7	8	11
uitstroom overig⁹	31	17	18
vorderingszaken	24	15	15

verzoekzaken	7	1	3
prejudiciële vragen	--	1	--
werkvoorraad	314	309	335
vorderingszaken	239	222	216
verzoekzaken	68	74	109
prejudiciële vragen	7	13	10

⁷ Overall waar staat prejudiciële vragen betreft het prejudiciële vragen die gesteld zijn aan de Hoge Raad der Nederlanden.

⁸ Indeling op basis van zaaktype.

⁹ Dit betreft zaken waarin het beroep in cassatie is ingetrokken of geroyeerd, en zaken waarin de behandeling van het beroep in cassatie is geschorst.

uitstroom uitspraken	2023	2024	2025
uitstroom uitspraken	399	335	276
verwerping	234	204	180
vernietiging	142	104	77
niet-ontvankelijk	4	8	2
overig	13	11	8

prejudiciële vragen	6	8	9
---------------------	---	---	---

uitstroom uitspraken	2023	2024	2025
inhoudelijk	238	200	172
art. 80a RO	--	--	--
art. 81 RO	161	135	104

instroom per hof	2023	2024	2025
Hof Amsterdam	45	87	74
Hof Arnhem- Leeuwarden	84	79	58
Hof Den Haag	86	77	65
Hof 's- Hertogenbosch	48	35	40
Gemeenschappelijk Hof	16	14	14
Rechtbanken	55	54	67
Overig	--	1	1

uitspraken per hof	niet-ontvankelijk	verwerping	vernietiging	prejudiciële vragen	overig
Hof Amsterdam	1	43	13	1	2
Hof Arnhem-Leeuwarden	--	49	19	1	1
Hof Den Haag	--	51	17	1	--
Hof 's-Hertogenbosch	--	15	5	1	1
Gemeenschappelijk Hof ¹²	--	8	3	1	--
Rechtbanken	1	13	20	5	4

Sector strafrecht

	2023	2024	2025
instroom	3.454	3.618	3.240
reguliere strafzaken	3.143	3.370 ¹⁰	2.938 ¹¹

beschikkingen	289	234	279
herzieningen ¹²	22	12 ¹³	23 ¹⁴
prejudiciële vragen	--	2	--
conclusies	803	916	974
conclusies	803	914	974
prejudiciële vragen	--	2	--
uitstroom uitspraken	2.979	3.235	3.355
reguliere strafzaken	2.746	2.978	3.126
beschikkingen	222	238	219
herzieningen	11	19	8
prejudiciële vragen	--	--	2
uitstroom overig	179	142	178
werkvoorraad	2.479	2.720	2.427
reguliere strafzaken	2.285	2.572	2.243
beschikkingen	180	140	166

herzieningen	14	6	18
prejudiciële vragen	0	2	0

¹⁰Waarvan 2 heropende zaken uit 2023

¹¹Waarvan 1 heropende zaak uit 2024.

¹²Verzoeken tot nader onderzoek zij hierbij opgenomen.

¹³Inclusief 2 verzoeken tot nader onderzoek

¹⁴Inclusief 6 verzoeken tot nader onderzoek.

uitstroom uitspraken	2023	2024	2025
uitstroom uitspraken	2.979	3.235	3.355
verwerping	412	430	426
vernietiging en verwijzing	138	164	200
vernietiging en HR doet af	159	211	302
niet-ontvankelijk	2.256	2.398	2.404
gegrond	4	6	--
overig	10	26	21
prejudiciële vragen	0	0	2

uitstroom uitspraken¹⁵	2023	2024	2025
inhoudelijk	548	593	801
art. 80a RO	857	980	1.114
art. 81 RO	241	241	222

herziening uitstroom uitspraken	2023	2024	2025
herziening uitstroom uitspraken	11	19	9
gegrond	4	6	-
afwijzing	5	8	5
niet-ontvankelijk	2	4	3
overig	--	1	1

instroom per instantie	2023	2024	2025
Hof Amsterdam	633	609	556
Hof Arnhem-	1.068	1.168	1.112

Leeuwarden			
Hof Den Haag	655	637 ₁₆	560 ₁₇
Hof 's-Hertogenbosch	764	937 ₁₈	676
Gemeenschappelijk Hof19	40	34	33
Rechtbanken	294	229	297
Overig	--	4	6

uitspraken per hof	niet-ontvankelijk	verwerping	vernietiging	gegrond	overig	prejudiciële vragen
Hof Amsterdam	362	96	109	--	4	0
Hof Arnhem-Leeuwarden	805	98	130	--	4	0
Hof Den Haag	481	69	106	--	1	0
Hof 's-Hertogenbosch	584	128	118	--	2	0

Gemeenschappelijk Hof ¹⁹	14	9	4	--	2	0
Rechtbanken	158	25	35	--	3	2
Overig	--	--	--	--	5	0

¹⁵Zaken met middelen.

¹⁶Waarvan 1 heropende zaak uit 2023

¹⁷Waarvan 1 heropende zaak uit 2024.

¹⁸Waarvan 1 heropende zaak uit 2023.

¹⁹Met gemeenschappelijke Hof wordt bedoeld Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curacao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Sector belastingrecht

	2023	2024	2025
instroom	1.201	1.058	1.263
beroep in cassatie	1.189	1.043	1.247
herziening	7	12	14
prejudiciële vragen	3	3	2
conclusies	104	131	131²⁰
uitstroom uitspraken	654	677	667

beroep in cassatie	642	664	657
herziening	10	6	10
prejudiciële vragen	2	7	--
uitstroom overig	384	324	92
werkvoorraad	948	1.005	1.509
beroep in cassatie	937	997	1.495
herziening	7	8	12
prejudiciële vragen	4	0	2

²⁰Dit aantal is exclusief 17 conclusies die het parket belasting heeft genomen in strafzaken (verantwoord bij de sector straf) en een conclusie op verzoek van de voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in een zaak over de Wet open overheid.

uitstroom uitspraken	2023	2024	2025
uitstroom uitspraken	654	677	667
ongegrond	416	386	370
niet-ontvankelijk	189	250	262
overig	9	2	2

vernietigd en HR doet af	11	15	9
vernietigd en verwijzing	28	16	24
prejudiciële vragen	1	8	0

uitstroom uitspraken	2023	2024	2025
inhoudelijk	249	223	301
art. 80a RO	74	121	121
art. 81 RO	331	333	245

instroom per hof	2023	2024	2025
Hof Amsterdam	192	169	203
Hof Arnhem-Leeuwarden	227	261	203
Hof Den Haag	225	220	233
Hof 's-Hertogenbosch	204	132	370

Gemeenschappelijk Hof ²¹	6	1	11
Rechtbanken	302	181	175
Centrale Raad van Beroep	33	57	44
Overig ²²	12	37	24

uitspraken per hof	niet-ontvankelijk	ongegrond	vernietiging	overig
Hof Amsterdam	29	39	5	--
Hof Arnhem-Leeuwarden	57	75	8	--
Hof Den Haag	30	126	10	2
Hof 's-Hertogenbosch	28	52	6	--
Gemeenschappelijk Hof ²¹	-	3	-	--
Rechtbanken	65	13	4	--
Overig ²²	54	6	--	--

²¹Met Gemeenschappelijk Hof wordt bedoeld Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

²²De rubriek overig omvat mede een uitspraak op een aan de Hoge Raad gestelde prejudiciële vraag.

Recht van de Europese Unie

Bij de uitleg en toepassing van het recht van de Europese Unie beoordeelt de Hoge Raad of het Unierecht in een zaak zonder meer kan worden toegepast, dan wel met toepassing van artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie eerst een prejudiciële vraag over dat recht wordt gesteld aan het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) in Luxemburg.

De Hoge Raad heeft in 2025 in acht zaken prejudiciële vragen gesteld aan het Hof van Justitie:

- HR 28 maart 2025, [ECLI:NL:HR:2025:472](#)
- HR 20 juni 2025, [ECLI:NL:HR:2025:945](#)
- HR 20 juni 2025, [ECLI:NL:HR:2025:946](#)
- HR 4 juli 2025, [ECLI:NL:HR:2025:1081](#)
- HR 18 juli 2025, [ECLI:NL:HR:2025:1158](#)
- HR 18 juli 2025, [ECLI:NL:HR:2025:1161](#)
- HR 18 juli 2025, [ECLI:NL:HR:2025:889](#)
- HR 21 november 2025, [ECLI:NL:HR:2025:1732](#)

In 2025 hadden drie uitspraken van het Hof van Justitie betrekking op zaken waarin de Hoge Raad in eerdere jaren prejudiciële vragen had gesteld:

- HvJEU 13 februari 2025, C393/23, [ECLI:EU:C:2025:85](#)
- HvJEU 13 maart 2025, C137/23, [ECLI:EU:C:2025:179](#)
- HvJEU 4 september 2025, C203/24, [ECLI:EU:C:2025:662](#)

De vierde kamer

Naast de civiele kamer, strafkamer en belastingkamer kent de Hoge Raad een vierde kamer.

De vierde kamer behandelt klachten tegen rechterlijke ambtenaren en zaken over schorsing en ontslag van rechterlijke ambtenaren die voor het leven zijn benoemd. Alleen de procureur-generaal bij de Hoge Raad kan zulke zaken voorleggen aan de Hoge Raad. Verder behandelt de vierde kamer verzoeken tot wraking van een rechter van de Hoge Raad. De vierde kamer bestaat uit de president van de Hoge Raad, drie vicepresidenten vanuit de civiele kamer, de strafkamer en de belastingkamer, en een aantal raadsheren uit die kamers. Uitspraken van de vierde kamer worden gepubliceerd op www.rechtspraak.nl.

In 2025 heeft de vierde kamer in elf zaken uitspraak gedaan. Eén uitspraak ging over de verwerking van persoonsgegevens door gerechten. Tien uitspraken gingen over verzoeken tot wraking van leden van de Hoge Raad.

Verwerking van persoonsgegevens door gerechten

De procureur-generaal kan, ambtshalve of op basis van een klacht, bij de Hoge Raad een vordering instellen tot het doen van een onderzoek naar de wijze waarop een gerecht persoonsgegevens verwerkt in het kader van de uitoefening van zijn gerechtelijke taken. Dit is vastgelegd in de Regeling toezicht verwerking persoonsgegevens door gerechten en het parket bij de Hoge Raad. Vorderingen op basis van deze regeling worden behandeld door de vierde kamer.

Op 9 september 2025 heeft de procureur-generaal naar aanleiding van een bij hem ingediende klacht een vordering ingediend. De klacht ging over de verwerking van persoonsgegevens in een nieuwsbericht dat een rechtbank in het kader van de behandeling van een strafzaak op rechtspraak.nl had geplaatst. De klacht bestond uit twee onderdelen. Het eerste onderdeel betrof de juistheid van bepaalde informatie in het nieuwsbericht. Het tweede onderdeel ging onder meer erover dat bepaalde informatie in het nieuwsbericht tot verzoekster herleidbaar was en zij in een negatief daglicht was komen te staan.

De Hoge Raad heeft geoordeeld dat beide onderdelen van de klacht gegrond waren (HR 19 december 2025, [ECLI:NL:HR:2025:1980](#)). Het nieuwsbericht bevatte informatie die in strijd was met het beginsel van juistheid dat is neergelegd in artikel 5 van de AVG. Het nieuwsbericht was tot verzoekster herleidbaar en de inhoud van het nieuwsbericht was zodanig dat kon worden voorzien dat herkenning van verzoekster voor haar ernstige gevolgen zou kunnen hebben. Het ging om informatie die voor verzoekster stigmatiserend kon zijn en daarom was van de desbetreffende gegevens slechts toegestaan indien dat noodzakelijk is om redenen van zwaarwegend algemeen belang. De inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van verzoekster was in dit geval niet noodzakelijk. Het nieuwsbericht berustte in zoverre niet op de in artikel 6 lid 1, aanhef en onder e, AVG genoemde grondslag en was niet in overeenstemming met het beginsel van minimale gegevensverwerking en de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit.

Wrakingszaken

Als waarborg voor de rechterlijke onpartijdigheid kent het recht de mogelijkheid van wraking van de rechter in een zaak. Wie een rechter in een zaak wraakt, verzoekt de vervanging van die rechter door een andere rechter. Regels over de wraking van een rechter maken deel uit van het procesrecht van alle drie de rechtsgebieden waarop de Hoge Raad zaken behandelt. Het [Protocol deelname aan behandeling en beraadslaging van de Hoge Raad \(verwijst naar een andere website\)](#) geeft aanvullende regels voor de behandeling van een verzoek om wraking van één van de leden van de Hoge Raad.

Een uitspraak van 7 februari 2025 ([ECLI:NL:HR:2025:183](#)) betrof een verzoek tot wraking van een raadsheer die volgens het verzoek vanwege zijn nevenfuncties te veel conflicterende belangen had. De Hoge Raad wees het verzoek af, omdat geen sprake was van vooringenomenheid jegens de verzoekster of een objectief gerechtvaardigde vrees daarvoor.

Een uitspraak van 28 maart 2025 ([ECLI:NL:HR:2025:478](#)) betrof een verzoek tot wraking van leden van de Hoge Raad op grond van omstandigheden waaruit de verzoeker afleidde dat bij die leden onvoldoende distantie bestond om het beroep in cassatie te kunnen behandelen en beoordelen, en een vooropgezette bedoeling om in zijn nadeel te beslissen. De door verzoeker genoemde omstandigheden hadden betrekking op functies die de gewraakte leden in het (verre) verleden hadden uitgeoefend. De Hoge Raad oordeelde dat die omstandigheden niet de

conclusie rechtvaardigen dat die leden ten aanzien van verzoeker vooringenomen zijn en ook niet dat daarvoor een objectief gerechtvaardigde vrees bestaat. Een oordeel in deze zin bevat ook de uitspraak van 18 juli 2025, ([ECLI:NL:HR:2025:1200](#)). In deze uitspraak werd verder geoordeeld dat het enkele feit dat een rechter eerder in een andere zaak een beslissing heeft gegeven ten aanzien van een procespartij, niet meebrengt dat deze rechter jegens deze procespartij een vooringenomenheid koestert, althans dat de vrees daarvoor objectief gerechtvaardigd is.

Twee uitspraken van 12 december 2025 ([ECLI:NL:HR:2025:1903](#) en [ECLI:NL:HR:2025:1906](#)) gingen onder andere over verzoeken tot wraking van een lid van de Hoge Raad waarin was aangevoerd dat de nevenactiviteiten van dat lid niet waren gepubliceerd in het daarvoor bestemde register. Daaraan lag een technisch probleem ten grondslag, dat ten tijde van de uitspraak was hersteld. De Hoge Raad overwoog dat een afschrift van de nevenfuncties van het desbetreffende lid zoals gepubliceerd met de conclusie van de advocaat-generaal aan verzoekster zijn gezonden. Van de gelegenheid om daarop te reageren heeft zij geen gebruik gemaakt. De enkele omstandigheid dat de nevenfuncties enige tijd niet gepubliceerd waren in het daarvoor bestemde register, leverde naar het oordeel van de Hoge Raad geen zwaarwegende aanwijzing op dat het lid jegens verzoeksters een vooringenomenheid koesterde, en ook niet dat daarvoor een objectief gerechtvaardigde vrees bestond.

In vijf zaken heeft de Hoge Raad een wrakingsverzoek buiten behandeling gesteld:

- HR 30 juni 2025, [ECLI:NL:HR:2025:1076](#)
- HR 10 oktober 2025, [ECLI:NL:HR:2025:1514](#)
- HR 17 oktober 2025, [ECLI:NL:HR:2025:1591](#)
- HR 5 december 2025, [ECLI:NL:HR:2025:1833](#)
- HR 19 december 2025, [ECLI:NL:HR:2025:1974](#)

Klachten en overige correspondentie

De interne klachtenregeling van de Hoge Raad geeft iedereen het recht om bij de president van de Hoge Raad een klacht in te dienen over de wijze waarop de Hoge Raad, een lid van de Hoge Raad of de griffier van de Hoge Raad zich in een bepaalde aangelegenheid tegenover hem heeft gedragen. Er kan niet worden geklaagd over gedragingen waartegen een procedure bij een rechterlijke instantie openstaat of heeft opengestaan. Klachten kunnen ook niet gaan over een rechterlijke beslissing of de wijze van totstandkoming daarvan, met inbegrip van de in dat kader genomen procedurele beslissingen. Klachten die zijn gericht tegen gedragingen van waarnemend griffiers worden de griffier van de Hoge Raad toegerekend in die gevallen waarin het gaat om de uitoefening van bevoegdheden die de wet aan de griffier toekent. Ook deze klachten worden onder deze klachtenregeling behandeld.

Op grond van de klachtenregeling wordt jaarlijks een overzicht gepubliceerd van de geregistreerde en door de president behandelde en afgehandelde klachten.

Bij de procureur-generaal zijn in het verslagjaar ook klachten ingediend. Hierover is te lezen in het hoofdstuk [Het parket bij de Hoge Raad](#).

Verslagperiode

In 2025 heeft de president op grond van de klachtenregeling vier klachten behandeld.

Een van deze klachten betrof het handelen van een waarnemend griffier nadat zonder de verplichte tussenkomst van een cassatieadvocaat beroep in cassatie was ingesteld.

Een andere klager meende door de wijze van verzending en de communicatie niet tijdig op de hoogte te zijn geraakt van de termijn voor indiening van een cassatieschriftuur.

Weer een andere klager uitte klachten over de ongegrondverklaring van zijn cassatieberoep met toepassing van artikel 81 lid 1 Wet RO. Volgens deze klager hadden de leden van de Hoge Raad die de uitspraak hadden gedaan, zich hiermee schuldig gemaakt aan bedrog.

De laatste klager maakte melding van een uitspraak van de Hoge Raad onder een in de klacht vermeld zaaknummer en schreef dat in strijd met artikel 6 lid 1 EVRM aan deze uitspraak was meegewerkt door een in de klacht omschreven lid van de Hoge Raad.

In antwoord op elk van de klachten heeft de president aan de klager bericht dat het ging om klacht(en) over een rechterlijke beslissing, danwel de wijze van totstandkoming daarvan met inbegrip van de in dat kader genomen beslissingen van procedurele aard, waarover volgens artikel 2.4 van de klachtenregeling niet kan worden geklaagd.

Overige correspondentie

De Hoge Raad en de president van de Hoge Raad hebben ook in 2025 over vele uiteenlopende onderwerpen, brieven en e-mails ontvangen.

Sommige schrijvers wenden zich bijvoorbeeld tot de Hoge Raad of de president met een klacht omdat zij ontevreden zijn over een arrest van de Hoge Raad of over uitspraken van andere rechterlijke colleges. Ook worden klachten ontvangen over een beslissing of een reactie van de procureur-generaal bij de Hoge Raad in het kader van één van zijn bijzondere taken. Deze brieven en e-mails vallen niet binnen het bereik van de klachtenregeling en worden in de regel door de griffier van de Hoge Raad in die zin beantwoord.

Andere schrijvers brengen meer algemeen maatschappelijke onderwerpen en hun onvrede daarover of problemen en kwesties in hun persoonlijke situatie onder de aandacht van de Hoge Raad en/of de president. De griffier van de Hoge Raad handelt ook deze correspondentie af. In de meeste gevallen kan de Hoge Raad en/of de president niets voor de betrokkene betekenen. Waar mogelijk wordt verwezen naar andere instanties of juridische hulpverleners.

Samenstelling Hoge Raad 31-12-2025

President	<ul style="list-style-type: none"> • Mr. G. de Groot (C)
Vicepresidenten	<ul style="list-style-type: none"> • Mr. V. van den Brink (S) • Mr. M.V. Polak (C) • Mr. M.E. van Hilten (B) • Mr. M.J. Kroeze (C) • Mr. M.J. Borgers (S) • Mr. J.A.R. van Eijnsden (B)
Raadsheren	<ul style="list-style-type: none"> • Mr. E.N. Punt (B) • Mr. M.W.C. Feteris (B)

	<ul style="list-style-type: none"> • Mr. M.A. Fierstra (B) • Mr. T.H. Tanja-van den Broek (C) • Mr. A.L.J. van Strien (S) • Mr. E.F. Faase (B) • Mr. C.E. Du Perron (C) • Mr. M.T. Boerlage (B) • Mr. P.A.G.M. Cools (B) • Mr. H.M. Wattendorff (C) • Mr. F.J.P. Lock (C) • Mr. M. Kuijer (S) • Mr. C. Caminada (S) • Mr. A.E.B. ter Heide (C) • Mr. S.J. Schaafsma (C) • Mr. F.R. Salomons (C) • Mr. T. Kooijmans (S) • Mr. G.C. Makkink (C) • Mr. K. Teuben (C) • Mr. A.E.H. van der Voort Maarschalk (B) • Mr. C.N. Dalebout (S) • Mr. T.B. Trotman (S) • Mr. F. Posthumus (S) • Mr. F.G.F. Peters (B) • Mr. R. Kuiper (S) • Mr. W.A.P. van Roij (B) • Mr. F. Damsteegt (S)
Raadsheren in buitengewone dienst	<ul style="list-style-type: none"> • Mr. H.G. Sevenster • Mr. C.J. Borman • Mr. B.P.M. van Ravels
Griffier	<ul style="list-style-type: none"> • Mr. M. Wesselink

Mutaties in de Hoge Raad der Nederlanden in 2025

Benoemd tot raadsheer	• Mr. F. Damsteegt	Per 01-10-2025
Benoemd tot griffier	• Mr. M. Wesselink	Per 12-09-2025
Benoemd tot raadsheer in	• Mr. B.P.M. van Ravels	Per 22-01-2025

buitengewone dienst

Ontslag verleend aan	•	Mr. J.E.M. Polak	Per 01-01-2025
	•	Mr. Y. Buruma	Per 01-09-2025
	•	Mr. A.E.M. Röttgering	Per 01-09-2025

C = civiel; S = straf; B = belasting. Betrokkene maakt deel uit van de kamer op dit deelgebied.